

Ringvirkninger av utenlandske flyreisendes konsum i Norge

SAS, Norwegian og Widerøes rolle

- Oppsummering
- Reisendes konsum
- Ringvirkninger
- Vedlegg: sensitivitetsanalyse, beregningsgrunnlag, metode og referanser

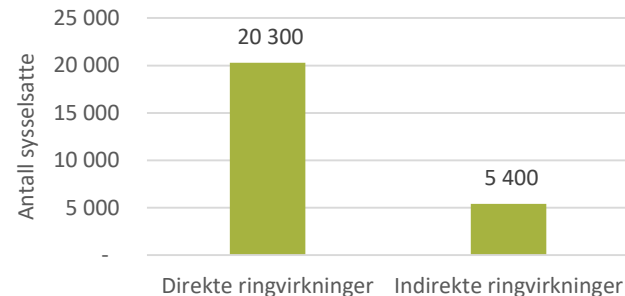

Oppsummering

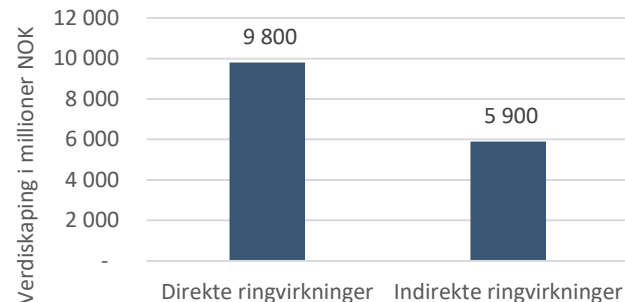

- Denne rapporten presenterer en ringvirkningsanalyse av konsumet til utenlandske flypassasjerer som reiste til Norge med de norske flyselskapene Norwegian, SAS og Widerøe i 2017. I tillegg til disse flyselskapene, frakter utenlandske selskaper et betydelig antall utenlandske reisende til Norge. Om vi også hadde tatt med effekten av passasjerer fraktet med utenlandske flyselskaper ville de effekter vi beregner i denne rapporten økt med rundt 50 prosent. Beregningene som er vist er dermed å regne som minimumsberegninger.
- Norwegian, SAS og Widerøe fraktet 2,15 millioner utenlandske passasjerer til Norge i 2017. Dette bidrar, i følge Menons beregninger, til en meromsetning i norsk næringsliv på drøyt 20 milliarder kroner. Meromsetningen legger grunnlaget for nær 26 000 arbeidsplasser og 15,7 milliarder kroner i verdiskaping. I beregningene har vi ikke tatt med virkninger som følge av kjøp av selve flybillettene. Hvis vi hadde gjort det, ville ringvirkningene økt ytterligere.
- Flertallet av de reisende lander på Oslo lufthavn, men en stor andel av disse antas å reise videre rundt i landet etter likt mønster som utenlandske turister generelt. Det er i Nord-Norge og på Vestlandet flyvningene har antatt størst relativ betydning for næringslivet. Det vil si at verdiskapingen av de utenlandske flypassasjerenes forbruk som andel av total verdiskaping i næringslivet der er høyest.
- Beregningene av ringvirkninger gjøres i ringvirkningsmodellen ITEM. De er basert på mottatt data fra Norwegian, SAS og Widerøe på antall innkommende flypassasjerer fordelt på nasjonalitet. Anslag på forbrukstall er basert på et pågående forskningsprosjekt for Avinor, og hviler på Turistundersøkelsen, Reisevaneundersøkelsen og nasjonalregnskapstall fra Statistisk sentralbyrå.
- Det er usikkerhet heftet ved beregningene.

Ringvirkninger sysselsetting

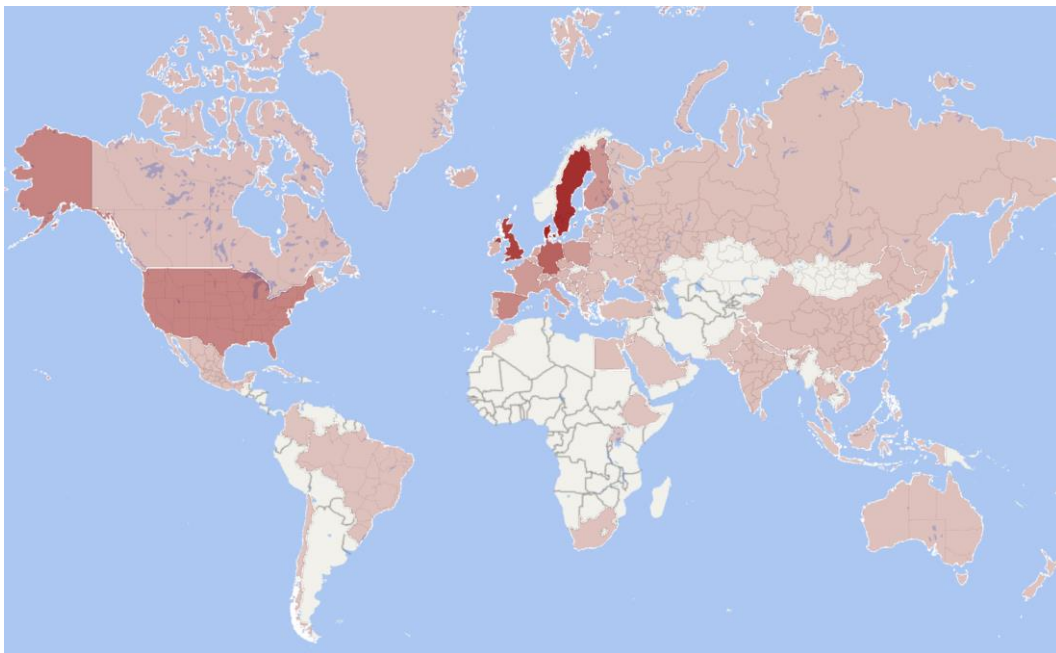

Ringvirkninger verdiskaping

Verdiskaping i en bedrift eller sektor er lik verdien av **omsetningen (produksjonsverdien)** fratrukket vare- og tjenesteinnsats

Land	Passasjerer	Land	Passasjerer
Danmark	344 664	Østerrike	14 317
Sverige	319 454	Estland	12 763
Storbritannia	275 027	Hellas	10 754
Tyskland	203 158	Kroatia	8 813
USA	126 284	Thailand	6 452
Spania	120 785	Svalbard	5 658
Finland	89 466	Kina	5 193
Frankrike	77 847	Canada	4 806
Polen	77 229	Portugal	3 850
Italia	64 991	Serbia	3 439
Nederland	50 201	Hongkong	3 056
Sveits	34 586	Romania	2 181
Island	27 662	Tyrkia	1 417
Irland	27 517	Færøyene	1 292
Tsjekkia	25 864	India	1 216
Belgia	21 411	Bulgaria	1 118
Latvia	17 994	Ukraina	1 107
Litauen	15 478	Andre og Widerøe	118 557
Ungarn	15 460	Totalt	2 142 120

* Oversikten viser antall flybilletter til Norge med avreise fra hvert land og kjøpt i utenlandsk valuta. Landdata kun fra Norwegian og SAS.

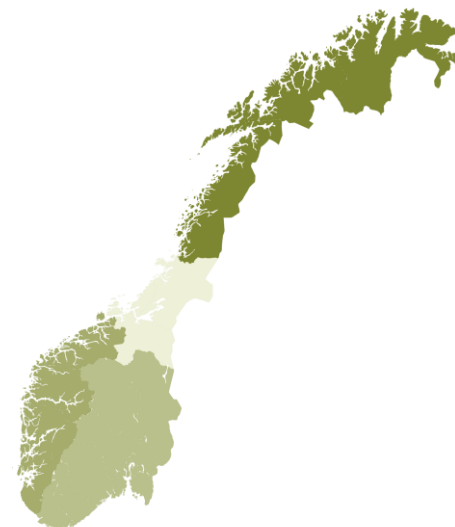
- Kartet på forrige side viser hvilke land flypassasjerene reiser fra. Kartet øverst til høyre viser hvor de antas å oppholde seg i Norge. Anslaget baseres både på hvor de reisende lander, og hvor utenlandske turister i Norge generelt overnatter. Sistnevnte er for å ta hensyn til at mange lander ett sted, og reiser videre til andre deler av landet.
- Som vist i kartet øverst til høyre, reiser flest passasjerer til Sør- og Østlandet, og de fleste av dem kommer via Oslo Lufthavn. Også Vestlandet og Nord-Norge anslås å få mange reisende. Beregningsmåte for geografiske virkninger er nærmere beskrevet i vedlegg.
- I kartet nederst til høyre har vi dividert antall innkommende utenlandske passasjerer per landsdel med folketallet i landsdelene. Vi ser at Nord-Norge får flest tilreisende sett i forhold til folketall, fulgt av Vestlandet.
- Som vi så på forrige side, er Danmark, Sverige og Storbritannia de største markedene, med henholdsvis 345 000, 319 000 og 275 000 innkommende flypassasjerer. Tyskland, USA og Spania følger på de neste plassene.

Antall passasjerer totalt:

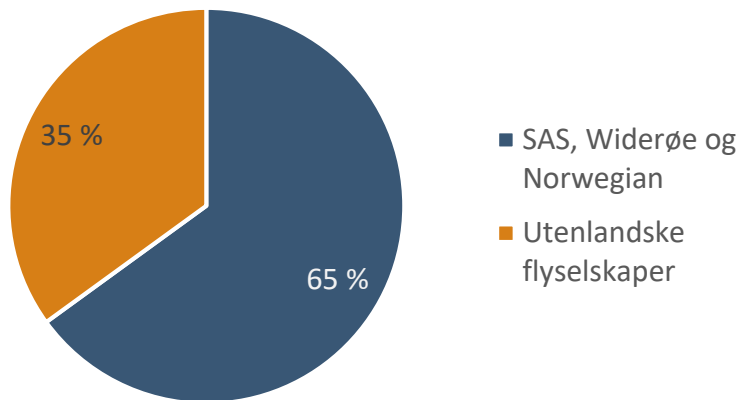

Landsdel	Antall reisende
Sør- og Østlandet	1 148 000
Vestlandet	615 000
Midt-Norge	106 000
Nord-Norge	276 000

Antall passasjerer per innbygger:

Landsdel	Antall reisende per innbygger
Sør- og Østlandet	0,39
Vestlandet	0,45
Midt-Norge	0,23
Nord-Norge	0,57

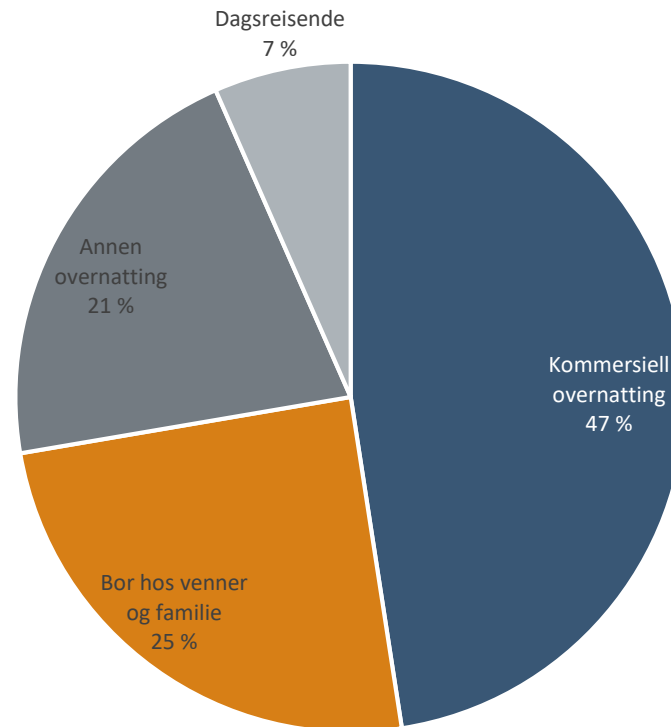

- Av alle innkommende utenlandske flypassasjerer i 2017, fløy 65 prosent med de norske flyselskapene SAS, Widerøe og Norwegian, i følge Reisevaneundersøkelsen til Avinor. Se figuren til venstre.
- I denne analysen har vi kun beregnet ringvirkninger av konsumet til de tilreisende utlendingene som flyr med norske flyselskaper. Ringvirkningene ville dermed vært betydelig større om vi også regnet med de som reiser til Norge med andre flyselskaper.

An aerial photograph showing a vast landscape with a winding river, lush green fields, and dense forests. In the foreground, the white wing of an airplane is visible, extending from the right side towards the center. The text "Reisendes konsum" is overlaid in white on the left side of the image.

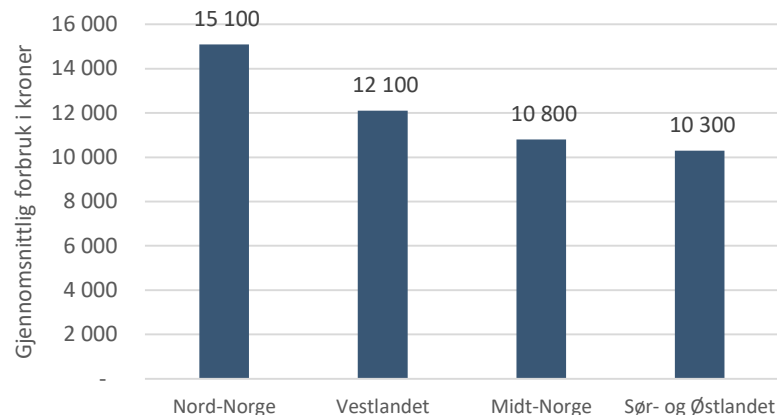
Reisendes konsum

- Ulike undersøkelser rettet mot turister og flyreisende gir innsikt i hva de innkommende flypassasjerene gjør i Norge, hvordan de overnatter, hvor lenge de blir og hvor mye penger de bruker.
- Ut fra Turistundersøkelsen til Innovasjon Norge, Reisevaneundersøkelsen til Avinor og overnattingsstatistikk fra SSB, har vi beregnet anslag for fordeling av antall innkommende flypassasjerer på overnattingsmåter som vist i figuren til høyre.
- Flest overnatter ved kommersielle overnattingssteder, med 47 prosent. Så mange som 25 prosent beregnes å overnatte hos venner og familie. «Annen overnatting» består blant annet av hytteovernatting og Airbnb, og utgjør 21 prosent. 7 prosent antas å være på dagsreise.
- Disse anslagene er usikre. Siden ulike grupper har svært ulikt forbruk, vil det også gi usikkerhet i totalanslagene på forbruk i analysen.

- Figuren øverst til høyre viser gjennomsnitt totalforbruk per opphold i Norge for utenlandske flyturister, hentet fra Turistundersøkelsen. Vi ser at Nord-Norge-turistene i gjennomsnitt bruker mer enn 15 000 kroner under oppholdet, noe som ligger betydelig over forbruket til turister i andre landsdeler. Dette skyldes blant annet at turistene i gjennomsnitt har lengre oppholdstid i Nord-Norge enn i andre landsdeler.
- Gjennom Turistundersøkelsen til Innovasjon Norge intervjues et stort antall reisende om blant annet reisemåte, overnattingsmåte, formål og forbruk.
 - I Turistundersøkelsen blir folk for det meste intervjuet ved hoteller. Undersøkelsen gir dermed trolig gode anslag for forbruket til hotellgjester.
 - Reisende som overnatter på annet vis blir i liten grad fanget opp. Det er grunn til å tro at andre grupper i gjennomsnitt har et langt lavere totalforbruk.
- I Reisevaneundersøkelsen til Avinor intervjues et utvalg av flyreisende om ulike forhold ved reisen. Resultatene herfra gir indikasjoner på hvordan de innkommende flypassasjerene fordeler seg på overnattingstyper, oppholdslengde mv.
 - Ut fra disse dataene og tidligere forbruksundersøkelser, anslår vi gjennomsnittlig totalforbruk for de øvrige flypassasjerene til 7500 kr. Estimater er svært usikkert. En rapport Menon publiserer høsten 2018, vil analysere forbruket til alle innkommende flyreisende til Norge mer inngående.

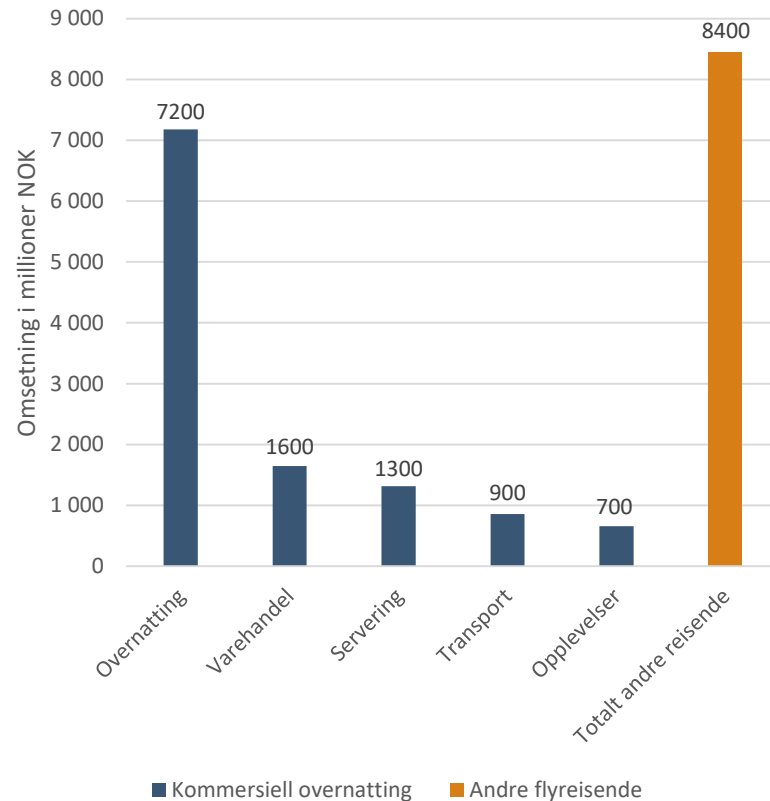
Kommersiell overnatting:

Andre flyreisende:

7500 kr

- Våre beregninger viser at utenlandske innkommende flyreisende med Norwegian, SAS og Widerøe bidrar med 20,1 milliarder kroner i meromsetning i norsk næringsliv.
- De som benytter kommersiell overnatting (anslagsvis 47 prosent av passasjerene) beregnes å stå for 58 prosent av dette forbruket.
- Hvordan forbruket fordeler seg i ulike næringer er vist i figuren til høyre. De reisende bruker mest penger på overnatting, fulgt av varehandel og servering.
- Beregningene for kommersielle overnattingsgjester tar utgangspunkt i Turistundersøkelsens tall for gjennomsnittlig forbruk blant flyturister.
 - Ettersom flyreisende som ikke benytter kommersiell overnatting erfaringsmessig har lavere forbruk og/eller kortere opphold, har vi for disse tatt utgangspunkt i et lavere gjennomsnittlig forbruk enn det tallene fra Turistundersøkelsen viser.
- Med bakgrunn i eksisterende statistikk kan det sannsynliggjøres at forbruket og sysselsettings- og verdiskapingsvirkningene er både høyere og lavere enn våre beregninger.
 - I vedlegg vises vi verdiskapings- og sysselsettingsvirkninger av ulike anslag på gjennomsnittlig forbruk.

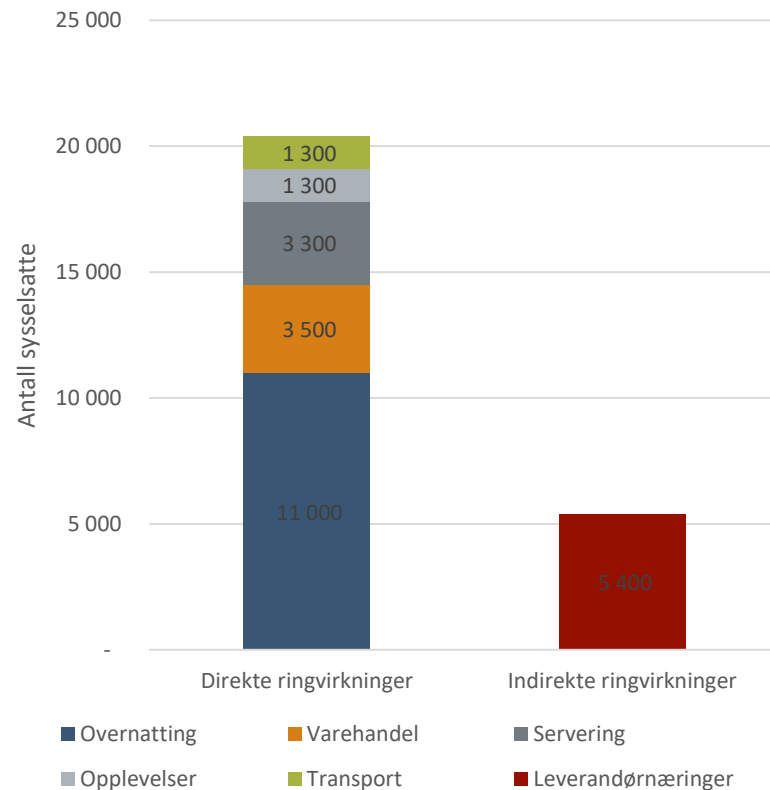
- De tilreisende antas i gjennomsnitt å bruke mest penger på overnatting (49 %), fulgt av varehandel (19 %). Servering er den tredje største varegruppen (15 %).
- Dette er gjennomsnittstall. Eksempelvis bruker gjester ved kommersielle overnattingssteder mer enn halvparten av det totale forbruket på overnatting, mens de andre gruppene bruker mindre. Dagsturister bruker naturlig nok ingenting på overnatting.
- Forbruket fordelt på overnatting og «øvrig forbruk» er basert på data fra Turistundersøkelsen 2016, for utenlandske flyreisende (upubliserede tall), samt andre forbruksundersøkelser. Fordelingen av «øvrig forbruk» på bransjer/varegrupper (servering, opplevelser, varehandel og transport) er basert på den siste publiserte forbruksundersøkelsen som dokumenterte utenlandske flyturisters forbruksmønster, TØI (2005).

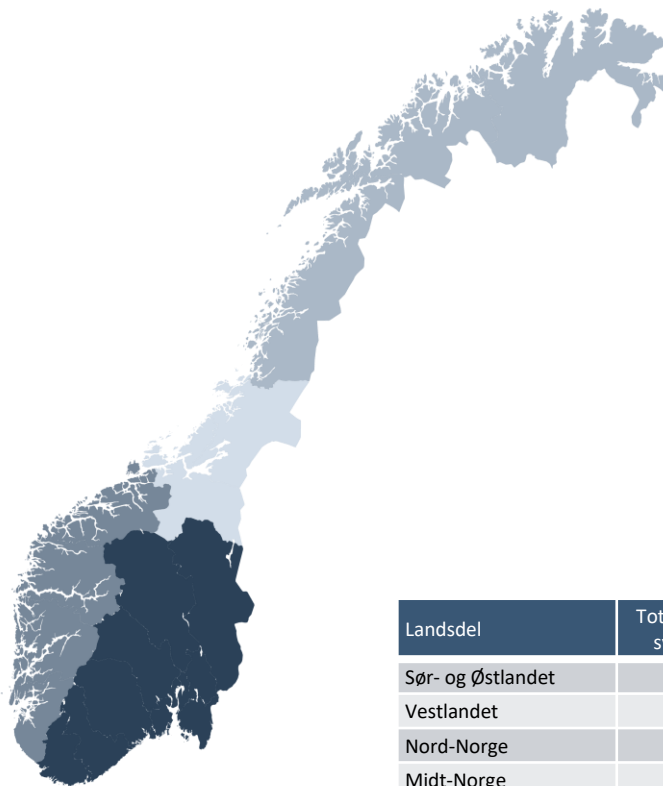
Ringvirkninger

- Våre beregninger viser at de tilreisende flypassasjerenes forbruk legger grunnlag for nærmere 26 000 arbeidsplasser.
 - Av dette er 20 300 sysselsatte som følge av den direkte omsetningen i reiselivsnæringene, det vi kaller direkte ringvirkninger.
 - 5400 sysselsettes som følge av leveranser i verdikjeden til disse næringene. Dette kaller vi indirekte ringvirkninger. Eksempler er leverandører innen eiendomsdrift, industri og faglig og forretningsmessig tjenesteyting.
- Sammenlignet med norsk næringsliv er de direkte sysselsettingsvirkningene sterke. Dette skyldes at det skal mindre omsetning til for å skape en arbeidsplass i de typiske reiselivsnæringene enn i gjennomsnittet av leverandørnæringene.

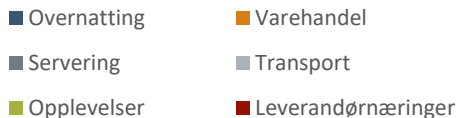
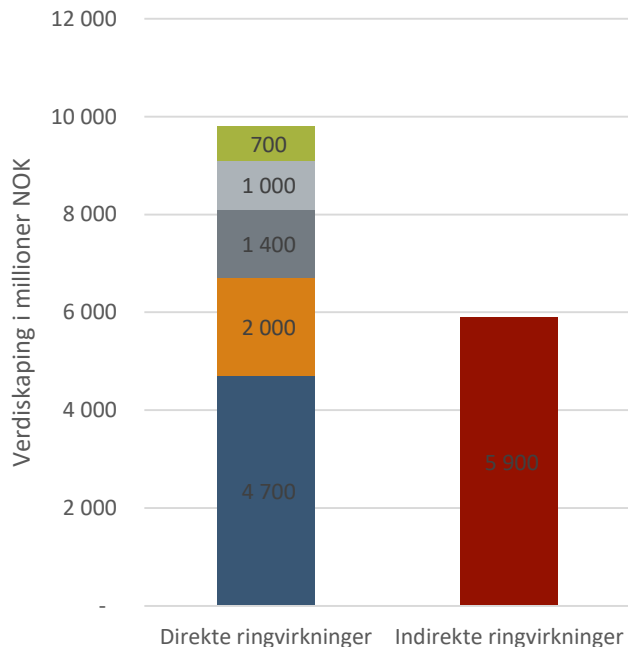

- I kartet og tabellen til høyre vises det hvordan de beregnede sysselsettingsvirkningene anslås spredt geografisk på landsdelene.
- Utenlandske reisende med norske flyselskaper sysselsetter flest folk i på Sør- og Østlandet, i følge Menons beregninger.
- I Nord-Norge beregnes *sysselsettingsvirkninger per reisende* å være høyere enn i resten av landet. Det skyldes at Nord-Norge-turister bruker mer penger enn turister i resten av landet.
- Sysselsettingsvirkningene er beregnet både ved å ta utgangspunkt i hvor de reisende flyr til, hvor de sannsynligvis reiser til etter flyvningen, og hvor mye de bruker. Se vedlegg for detaljer.

Landsdel	Total virkning på sysselsetting
Sør- og Østlandet	13 000
Vestlandet	7 600
Nord-Norge	3 900
Midt-Norge	1 200

- Verdiskaping i en bedrift eller sektor er lik verdien av omsetningen fratrukket vare- og tjenestekjøp, og denne merverdien utgjør bidraget til brutto nasjonalprodukt. Verdiskaping må ikke forveksles med omsetning, som er totale salgsinntekter uten kostnader fratrukket.
- Våre beregninger viser totale verdiskapingsvirkninger på om lag 15,7 milliarder norske kroner
 - 9,8 milliarder kroner kommer som direkte ringvirkninger som følge av forbruket til de reisende.
 - 5,9 milliarder kroner er indirekte ringvirkninger som følge av leveranser i verdikjeden. Eksempler er leverandører innen eiendomsdrift, industri og faglig og forretningsmessig tjenesteyting.
- Overnatting og varehandel er næringene med høyest direkte verdiskaping som følge av flypassasjerenes forbruk. Varehandelen og opplevelsesbransjen har høyest verdiskaping per krone omsetning.
- Tabellen lengst til høyre viser beregnet verdiskaping per landsdel. Hele landet nyter godt av verdiskapingen. Våre beregninger viser høyest verdiskapingsvirkninger på Sør- og Østlandet.

Landsdel	Total virkning på verdiskaping i millioner NOK
Sør- og Østlandet	7 900
Vestlandet	4 650
Nord-Norge	2 390
Midt-Norge	750

- Figuren til høyre viser den relative betydningen av utenlandske reisende på samlet verdiskaping i norske landsdeler.
- Vi har beregnet verdiskaping av de utenlandske flypassasjerenes forbruk som andel av total verdiskaping i næringslivet per landsdel, og laget en indeks der landsgjennomsnittet er 1. Dette innebærer at for landsdeler med et tall høyere enn 1 er de utenlandske flyturstene relativt viktigere for næringslivet enn for landsdeler med tall lavere enn 1.
- Det er i Nord-Norge og på Vestlandet at innreisende har størst relativ betydning. Flyturismen utgjør i disse regionene en større del av total verdiskaping enn hva det gjør i andre regioner.

Relativ betydning av utenlandske reisende på verdiskaping i landsdeler

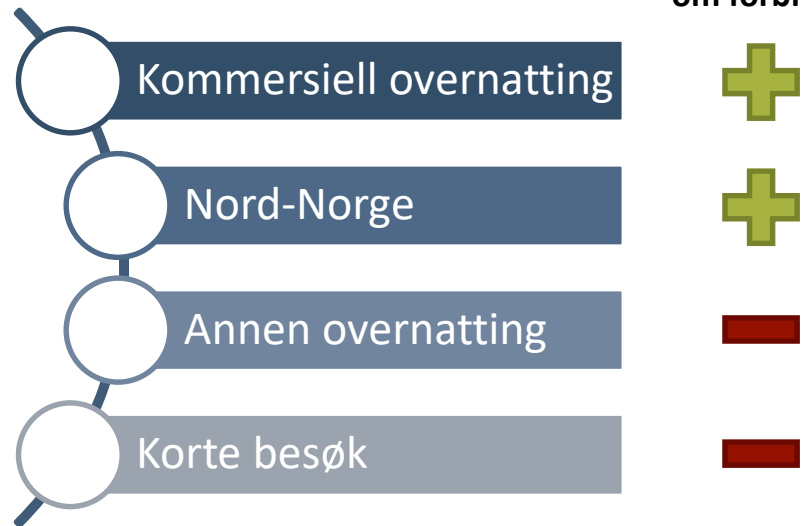
Landsdel	Relativ betydning av utenlandske flyreisende for total verdiskaping i landsdelen*
Sør- og Østlandet	0,9
Vestlandet	1,1
Midt-Norge	0,6
Nord-Norge	1,9

* Gjennomsnitt=1

Vedlegg: Beregningsgrunnlag

- Menon lagde tilsvarende rapporter med bakgrunn i forbruket til utlendinger som reiser til Norge med *Norwegian* i 2016 og 2018.
- Siden den gang har vi fått tilgang til nye data som nyanserer bildet av hvem de tilreisende flypassasjerene er, samt hvor mye penger tilreisende i ulike segmenter fra ulike land bruker under sitt opphold i ulike deler av Norge.
- I forrige rapport la vi til grunn en forutsetning om at hver innkommende flypassasjer i gjennomsnitt brukte 11 600 kr under oppholdet i Norge. I denne rapporten differensierer vi mellom ulike segmenter, og det gir endringer i forutsetninger om forbruk som illustrert til høyre.

- Vi legger til grunn flyselskapenes tall på 2,15 millioner utenlandske reisende til Norge i 2017, og 47 prosent kommersiell overnatting.
- Vi har lagt til grunn at den gjennomsnittlige utenlandske flypassasjer med Norwegian, SAS og Widerøe som benytter kommersiell overnatting legger igjen 11 400 kroner i løpet av reisen.
 - Dette er et vektet snitt av gjennomsnittlig forbruk blant utenlandske flyturister per landsdel i Norge.
- Det er en viss usikkerhet knyttet til anslagene, knyttet til hvorvidt respondentene i Turistundersøkelsen matcher flypassasjerene fra flyselskapene, og om andelen kommersiell overnatting er riktig. Den øverste tabellen viser resultat om vi hadde lagt til grunn forbrukstall per reisende med kommersiell overnatting \pm 3000 kr.
- Tilsvarende antakelse om forbruk blant de tilreisende som ikke bruker kommersiell overnatting er på 7500 kr. Dette anslaget er usikkert, da dette er en heterogen gruppe som man til nå ikke har kartlagt systematisk.
- Den nederste tabellen viser resultat om vi hadde lagt til grunn forbrukstall per flyturist som ikke overnatter kommersielt \pm 50 prosent.

Kommersiell overnatting:

Totalforbruk per reisende	Omsetning (mrd. kr)	Direkte vs (mrd. kr)	Ringvirkning vs (mrd. kr)	Direkte sys	Ringvirkning sys
kr 11 400	20,1	9,8	5,9	20 300	5 400
kr 8 400	14,0	6,8	4,1	14 100	3 800
kr 14 400	26,2	12,8	7,6	26 500	7 100

Andre flyreisende:

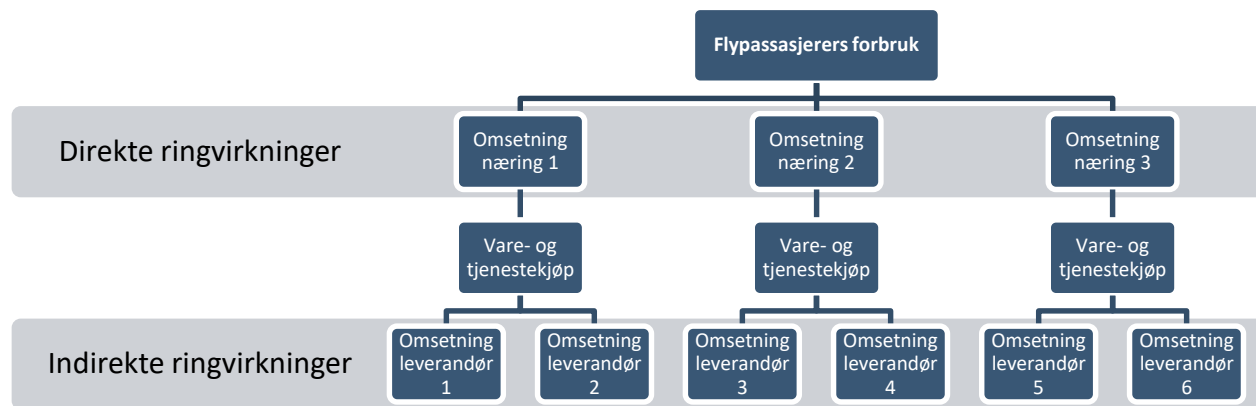
Totalforbruk per reisende	Omsetning (mrd. kr)	Direkte vs (mrd. kr)	Ringvirkning vs (mrd. kr)	Direkte sys	Ringvirkning sys
kr 7500	20,1	9,8	5,9	20 300	5 400
kr 3750	15,9	7,7	4,6	16 200	4 300
kr 11 250	24,3	11,9	7,1	24 500	6 500

Tall for omsetning og verdiskaping (vs) i NOK. Sysselsatte (sys) i antall ansatte. Avrundet.

- **Passasjergrunlaget: 2,15 millioner reisende**
 - Mottatte datafiler fra Norwegian, SAS og Widerøe, med antall passasjerer med Norge som hoveddestinasjon i 2017.
 - Reiser betalt i NOK og fra norsk nettside er ekskludert for å unngå å ta med nordmenn som reiser fra utlandet.
- **Forbrukstall: Varierer fra 1500 kr til 16 900 kr per person per reise**
 - Forbrukstall er basert på økonometriske beregninger utført i et pågående forskningsprosjekt for Avinor.
 - Kommersielle overnattingsturister bruker mest, og er de vi har best data på forbruket til, gjennom Turistundersøkelsen til Innovasjon Norge.
 - Forbruket til øvrige flyreisende er beregnet ut fra opplysninger om reisevaner (overnattingsmåte, oppholdstid) fra Reisevaneundersøkelsen til Avinor, samt tidligere forbruksanslag. Det vektete gjennomsnittet på beregnet totalforbruk på tvers av grupper er beregnet til 7500 kroner, men varierer stort mellom dagsreisende som bruker minst og hyttegjester som bruker mest.
 - Kostnaden for flybilletten inkluderes ikke i vår analyse, siden vi ikke har gode nok data og den ikke er med i Turistundersøkelsen. Vi har dermed ikke regnet på ringvirkninger av selve virksomheten til flyselskapene.
- Forbruket fordelt på overnatting og «øvrig forbruk» er basert på data fra Turistundersøkelsen 2016, for utenlandske flyreisende (upubliserte tall). Fordelingen av «øvrig forbruk» på bransjer/varegrupper (servering, opplevelser, varehandel og transport) er basert på den siste publiserte forbruksundersøkelsen som dokumenterte utenlandske flyturisters forbruksmønster, TØI (2005).
- Mellomlandinger der man reiser direkte videre er ikke inkludert i beregninger av antall flypassasjerer.

- Vi har brukt Menons ringvirkningsmodell ITEM, som tar utgangspunkt i OECDs kryssløp for handel mellom næringer og forholdstall mellom omsetning, verdiskaping og sysselsetting per næring. OECDs kryssløp sammenfaller med SSBs årlige nasjonalregnskap, og er også konsistent for sammenlikning mellom land.
- Dette er en brutto ringvirkningsanalyse, og tar ikke hensyn til fortrenings effekter. Det betyr at bortfall av disse flyselskapenes aktivitet ikke vil føre til at alt av omsetning, verdiskaping og sysselsetting forsvinner. Disse vil i stor grad finne alternativ anvendelse, for eksempel gjennom andre flyselskaper.
- Vi har beregnet direkte ringvirkninger av de tilreisendes konsum rettet mot bedrifter i Norge og indirekte ringvirkninger av disse bedriftenes innenlandske innkjøp av varer og tjenester. Ringvirkninger av investeringer er ikke med.
- Reiselivsnæringen er preget av sesongvariasjoner og en høy andel deltidsstillinger. Det tilsier at økning i turismen trolig fører med seg høyere kapasitetsutnyttelse og produktivitet, med høyere verdiskaping per sysselsatte. Sysselsettingseffekten per omsetningskrone kan derfor være noe overvurdert.
- Den regionale analysen er basert på antall reisende til de ulike flyplassene i Norge. Denne fordelingen er vektet sammen med SSBs tall for regional fordeling av antall utenlandske overnattingsgjestedøgn ved kommersielle overnattingssteder. Landsdelen der passasjerene lander vektet 25 prosent, og antall utenlandske overnattinger i landsdelen vektet 75 prosent. Ved å ta hensyn til både hvor passasjerene lander og hvor utlendingene generelt overnatter, tror vi at vi har gode estimat for hvor flypassasjerene reiser.
 - Hvis vi kun hadde tatt hensyn til hvor flyplassene ligger plassert, ville effektene blitt for lite spredt i landet, siden mange lander ett sted og reiser videre med andre transportmidler.
 - Hvis vi kun hadde brukt reiselivets utbredelse generelt, ville vi ikke tatt tilstrekkelig hensyn til at flyreisende i større grad oppsøker byområder enn andre, som f.eks. bil- og campingturister.
- Vi antar at ringvirkningene i form av verdiskaping og sysselsetting fordeler seg på landsdeler ut fra anslått gjennomsnittlig totalforbruk for utenlandske flyreisende per landsdel, hentet fra Turistundersøkelsen. For tilreisende som ikke benytter kommersiell overnatting, antar vi likt forbruk på tvers av landsdeler.

- Ringvirkningsanalysen tar utgangspunkt i forbruket til flypassasjerene.
- Fordeles på næringer etter forbruksmønstre.
- Vi bruker SSB/OECDs kryssløp til å finne hvilke næringer som leverer til disse.
- Hva omsetningen utgjør i verdiskaping og sysselsetting avhenger av varekjøpsandel, importandel, verdiskapingsandel og arbeidsintensitet i hver enkelt næring. Dette finner vi også i nasjonalregnskapet.

Avinor 2018. Reisevaneundersøkelsen

Innovasjon Norge 2016. Turistundersøkelsen

Innovasjon Norge 2017. Nøkkeltall for norsk turisme 2016

Menon 2016. Ringvirkninger av utenlandske Norwegian-reisendes konsum i Norge. Menon-rapport nr. 53/2016

Menon 2018. Ringvirkninger av utenlandske Norwegian-reisendes konsum i Norge. Menon-rapport nr. 28A/2018

OECD 2018. National accounts. Value added and its components by activity

Statistisk sentralbyrå 2018a. Konsumprisindeksen. Tabell 03014

Statistisk sentralbyrå 2018b. Nasjonalregnskap. Tabell 09170 og 09174

Statistisk sentralbyrå 2018c. Overnattinger, etter gjestenes bostedsland. Tabell 08401

TØI 2008. Utenlandske turistenes forbruk i Norge 2007

TØI 2014. Reisevaner på fly 2013

